

ภาคข้อเขียน

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลกำลังผลผลิตพืชอาหารในป่าชุมชนโดยทำการคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อให้เป็นโครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่ ปี 2548 ดังนั้น จังหวัดสงขลา มี 9 หมู่บ้าน จังหวัดพัทลุง มี 7 หมู่บ้าน และจังหวัดนราธิวาส มี 6 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 22 หมู่บ้าน ซึ่งทั้งหมดได้จัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยป่าชุมชนมีเนื้อที่ทั้งหมดรวม 1,880 ไร่ ป่าชุมชนที่มีเนื้อที่มากที่สุดประมาณ 1,000 ไร่ คือป่าชุมชนบ้านคลองน่วย หมู่ที่ 5 ตำบลพระตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และป่าชุมชนมีเนื้อที่น้อยที่สุดประมาณ 3 ไร่ มีอยู่ 2 แห่ง คือป่าชุมชนบ้านไอร์สะเมาะ หมู่ที่ 4 ตำบลโคกสะตอ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และป่าชุมชนบ้านลาไม หมู่ที่ 5 ตำบลบองอ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เช่นเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่า ป่าชุมชนทั้ง 22 หมู่บ้าน ใน 3 จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชนแบบป่าพัฒนา มีเพียง 6 หมู่บ้านใน 2 จังหวัด ที่เป็นป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านสะโก หมู่ที่ 5 ตำบลจะนะและป่าชุมชนบ้านเปราะห์ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่คง อำเภอแว้งและป่าชุมชนบ้านบารา หมู่ที่ 9 ตำบลโห้สะจุ อำเภอแว้ง ซึ่งอยู่ในจังหวัดนราธิวาส ส่วนอีก 3 หมู่อยู่ในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านโตะนนท์ หมู่ที่ 7 ตำบลคลองทราย อำเภอนาหวี ป่าชุมชนบ้านทุ่งหม้อแตก หมู่ที่ 8 ตำบลฉาง อำเภอนาหวี และป่าชุมชนบ้านคลองน่วย หมู่ที่ 5 ตำบลพระตง อำเภอหาดใหญ่ ซึ่งทั้ง 3 หมู่บ้านอยู่ในจังหวัดสงขลา จากการศึกษาชนิดพันธุ์ไม้ในป่าชุมชนทั้ง 2 แบบ คือป่าชุมชนแบบป่าดั้งเดิมและป่าชุมชนแบบป่าพัฒนา

ป่าชุมชนแบบป่าดั้งเดิม พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าดงดิบหรือป่าดิบชื้น เป็นป่าสมบูรณ์มีความหลากหลายทางชีวภาพมีพันธุ์ไม้อยู่หลายชนิดที่พบในป่าลักษณะนี้ ตั้งแต่ไม้พื้นล่างที่สำรวจพบ ได้แก่ ตะไคร่น้ำ เฟิร์น ผักกูด สาบเสือ รวมไปถึงพืชสมุนไพร ส่วนไม้เรือนยอดชั้นล่างที่พบ ได้แก่ กระดุกไก่อ กระพ้อ เหงว ดินเป็ด เต่าร้าง เป็นต้น และเรือนยอดชั้นบนที่พบ ได้แก่ สะตอ เหยียง เนียงนก เป็นต้น

ป่าชุมชนแบบป่าพัฒนาเป็นพื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484 ซึ่งมีขนาดเนื้อที่ไม่มากนัก ซึ่งลักษณะโดยทั่วไปสภาพป่าชุมชนจะเกิดจากชุมชนในพื้นที่ป่านั้น ๆ ร่วมกันปลูกป่าขึ้นมาใหม่ ซึ่งในพื้นที่เดิมก็มีไม้พันธุ์ไม้เดิมอยู่บ้าง และไม้ที่ปลูกใหม่ส่วนใหญ่ ได้แก่ กระดินเทพา ตะเคียนทอง เป็นต้น ซึ่งไม้เหล่านี้ปลูกเพื่อให้ใช้สอยในอนาคต และจังหวัดพัทลุงทั้ง 7 หมู่บ้าน เป็นป่าชุมชนแบบป่าพัฒนา

จากสภาพป่าชุมชนทางภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชนแบบป่าพัฒนาและมีพื้นที่ป่าไม่มากนักเมื่อเทียบกับป่าชุมชนภาคอื่นของประเทศไทย และป่าชุมชนส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชนแบบป่าดั้งเดิมและมีพื้นที่ขนาดใหญ่

การเก็บเกี่ยวผลผลิตของพืชอาหารในพื้นที่ป่าชุมชนทางภาคใต้ส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวพืชอาหารเพียงเพื่อนำมาบริโภคภายในครัวเรือนมากกว่าเก็บเกี่ยว เพื่อนำมาจำหน่ายในท้องตลาดและปริมาณของพืชอาหารที่เก็บ

หามีปริมาณไม่มากนัก และพื้นที่ป่าชุมชนภาคใต้หลายหมู่บ้าน เป็นป่าที่ราษฎรหรือชุมชนร่วมกันปลูกขึ้นมาใหม่เพื่อปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ หรือเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน

ป่าชุมชนทางภาคใต้การเก็บหาพืชอาหารในบริเวณพื้นที่ป่าชุมชนของราษฎรปริมาณค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นแต่ยังคงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงความสมดุลและให้อยู่ยั่งยืนตลอดไป